

SORTNI POKUS SA STOČNOM KORABOM

UVOD

Značajan faktor za postizavanje visoke produkcije krmce po jedinici površine, predstavlja uvođenje interpoliranih krmnih usjeva, kojima se postižu dvije žetve u jednoj godini.

Jedna od kultura, koja ima kratku vegetacionu periodu, a k tome dobro podnosi presađivanje, pa je veoma prikladna za uzgoj u naknadnoj odnosno postrnoj kulturi, jest stočna koraba.

To je biljka hladne klime sa dosta zračne vlage i naboake. Jesenske mrazeve podnosi do cca -8°C . Na suhim položajima zaostaje u rastu, odrvenjuje i podliježe napadu štetnika. Po škrobnoj vrijednosti, sadržaju proteina i C-vitamina nadmašuje masovnu stočnu repu. Ima male zah-tjeve prema toplini, pa je prikladna za uzgoj i u gorskim predjelima.

Kod nas je dr Šoštarić-Pisačić u komparativnim poku-sima, koje je provodio u Kalinovici prije rata, dobio sa stočnom korabom vrlo dobre rezultate. Kako su, međutim, ova ispitivanja bila ograničena na mali broj sorata, a u stručnoj literaturi se spominju brojne sorte odličnih svoj-stava, proširila sam ispitivanja na veći broj sorata, kako bi se u našu praksu proširile one, koje će u našim klimat-skim uslovima dati najbolje rezultate.

ISTRAŽIVAČKI RAD

Orijentacioni pokusi

Od 1951. do 1953. g. ispitivala sam sortiment stočne korabe, sa svrhom da se ustanove osobine pojedinih sorata i njihova prikladnost za uzgoj u sjeverozapadnom pod-

ručju Hrvatske, te izdvoje perspektivno najbolje, za daljnja egzaktna istraživanja.

Ispitivanjem je obuhvaćeno 40 sorata iz 6 evropskih zemalja.

Pokusi su provedeni na objektu Stanice za proizvodnju elitnog sjemena u Martijancu (1951.–1953. g.) i Instituta za ratarstvo u Botincu (1952.–1953. g.).

Tlo je u Martijancu pjeskovita ilovača, a u Botincu slabo podzolirano, glinasto.

Upotrebljena je standard-metoda bez repeticija. Prirod je određivan s unutrašnje površine. Za izračunavanje korigiranog priroda upotrebljena je Henrichova formula.

Koraba je uzgajana u naknadnoj kulturi presađivanjem, uz višekratno okapanje i zaprašivanje 5% pantakanom.

REZULTATI POKUSA

Podaci o prinosima pojedinih sorata u toku ispitivanja izneseni su u graf. 1–5. Iz njih je vidljivo veliko kolebanje priroda po pojedinim godinama, što se može pripisati djelomično različitim vremenskim prilikama, a djelomično i nekim odstupanjima od predviđene agrotehnike.

Godine 1951. i 1953. bile su vlažne, a 1952. vrlo sušna. Uslijed suše, u ovoj godini se koraba, osobito u Botincu, veoma slabo razvijala, dok je prekomjerna vlaga tla u 1953. g. uvjetovala u izvjesnoj mjeri propadanje biljaka.

Iz tehničkih razloga je u Martijancu 1951. g. prvo okapanje izvršeno tek dva i pol mjeseca nakon presađivanja, a u 1953. g. nije uopće izvršena gnojdba, što je utjecalo na sniženje priroda. Zbog toga nam točniju sliku o vrijednosti pojedinih sorata daju relativni prirodi od apsolutnih.

Sumarni podaci o rezultatima pokusa izneseni su u tab. 1.

Tab. 1.

PROSJECI PRINOSA ZELENE MASE ISPITIVANOG SORTIMENTA STOČNE KORABE
 (1951.–1953. g.)

Broj	S o r t a	Porijeklo	P r o s j e k				
			Broj po-kusa	Korigir. prirod korijena q/ha	Indeks relacije	Redo-slijed	Odnos kori- jen : list
1	Domaća Hofmanova koraba	Slovenija	5	207,4	100,0	21	1 : 0,27
2	Chou navet blanc (d'Aubigny) a collet rouge	Vilmorin Andrieux Paris	5	258,7	132,9	4	1 : 0,27
3	Chou navet blanc (d'Aubigny) a collet vert	"	5	237,7	113,5	13	1 : 0,31
4	Chou navet blanc lisse a courte feuille	"	5	184,1	95,2	24	1 : 0,16
5	Chou navet blanc Rutabaga a collet vert	"	5	207,9	99,2	22	1 : 0,25
6	Chou navet Rutabaga »Le Parfait«	"	5	162,4	74,8	37	1 : 0,34
7	Chou navet Rutabaga »Champion«	"	5	157,9	71,8	38	1 : 0,28
8	Kohlrübe halblange weissinge Grünkopf	J. D. Van der Have Kapelle Biezeling	5	226,1	104,4	18	1 : 0,40
9	" - runde weissinge Rotkopf	"	5	223,4	102,7	20	1 : 0,48
10	" - Gelbe Riesen	"	5	193,3	92,1	25	1 : 0,26
11	" Holländischer Rotkopf	"	5	175,9	84,4	29	1 : 0,22
12	" Rotkopf mit groben Blättern	"	5	193,5	91,1	27	1 : 0,22
13	" friesische gelbe	"	5	211,4	90,9	28	1 : 1,50
14	" gelbfarbiger Grünkopf	"	5	125,5	57,8	42	1 : 0,67
15	Steckrüben Wilhelmsburger gelbe	Ernst von Spreckeisen, Hamburg	5	240,7	114,4	12	1 : 0,29
16	Kohlrübe - Rotgrauhäutige gelbe	"	5	173,0	81,2	32	1 : 0,32
17	Hoffmanns gelbe	"	3	96,9	80,1	34	1 : 0,59

Nastavak tab. 1.

Broj	Sorta	Porijeklo	P r o s j e k				
			Broj po- kusā	Korigir. prirod korijena q/ha	Indeks relacije	Redo- slijed	Odnos kori- jen : list
18	Kohlrübe weisse Hoffmanns	Gebrüder Dippe, Hereford	5	255,1	128,1	7	1 : 0,31
19	" gelbe Hoffmanns	"	5	236,1	109,9	15	1 : 0,28
20	" (Steckrüben) Seefelder grün- köpfige gelbe	"	5	228,3	109,8	16	1 : 0,20
21	" Hoffmann gelbe	Max Kornacker, Wehrden	3	110,4	67,9	40	1 : 0,68
22	" weisse Hoffmanns	"	4	164,6	68,1	39	1 : 0,50
23	" gelbe Wilhelmsburger	"	5	224,0	110,4	14	1 : 0,24
24	" »Weissfl. Heikenborsteler«	"	5	229,3	123,6	8	1 : 0,33
25	Arnim-Criewensche weisse Kohlrübe St. 261-164/49	Abel Lohse, Nindorf Arnim's Pflanzenzuchten, Fürstemberg über Büren	5	254,3	128,8	6	1 : 0,24
26	Arnim-Criewensche gelbe Kohlrübe	"	4	171,9	82,1	30	1 : 0,28
27	Kohlrübe Brandts weisse	W. Brandt-Arnim	5	235,1	116,1	10	1 : 0,41
28	" »Seefelder«	Petersen-Husby, Kreis Flensburg	5	253,0	120,1	9	1 : 0,24
29	" gelbe grünköpfige Gleidinger Nr. Z. G. 3	Carl Wilh. Garvens, Hannover	5	195,0	97,2	23	1 : 0,30
30	Gelbfleischige Kohlrübe Eckendorfer »Vogesa«	Von Borries, Eckendorf	5	253,2	138,1	3	1 : 0,23
31	Webbs' Angus Swedes	Edvard Webb & Sons, Stourbridge	5	183,8	92,0	26	1 : 0,35
32	" Emperor Swedes	"	5	167,7	75,3	36	1 : 0,30
33	" Imperial Swedes (Purple top)	"	5	146,1	66,2	41	1 : 0,39
34	" Buffalo Swedes (Purple top)	"	5	181,3	81,2	31	1 : 0,34
35	" Empire Swedes	"	3	110,3	75,4	35	1 : 0,42
36	Cavolo Navono Rutabaga	A. Ansaloni, Bologna	5	169,8	80,5	33	1 : 0,33
37	Kohlrübe (Enders) Frankenstoh (weiss)	Weller, Weichenstephan	4	299,3	166,9	2	1 : 0,29
38	" Eckendorfer Vogesa	"	5	257,1	130,1	5	1 : 0,23
39	" Enders Frankengold (gelb)	"	5	333,2	196,6	1	1 : 0,26
40	Stočna koraba	Zavod za introdukciju, Beograd	5	226,9	107,3	17	1 : 0,32

Iz tab. 1. su vidljive velike razlike između pojedinih sorata, kako po prinosu korijena, tako i lista i njihovog međusobnog odnosa. Mnoge inozemne sorte su nadmašile domaću Hofmanovu korabu, a naročito se ističu Kohlrübe Enders Frankengold (gelb) i Kohlrübe Enders Frankenstoh (weiss).

Sortni pokus

Na temelju rezultata provedenih orijentacionih pokusa izdvojeno je za daljnja ispitivanja 9 sorata i to:

1. Domaća Hofmanova koraba
2. »Vogesa« (von Borries)
3. Chou navet blanc à collet rouge
4. Arnim-Criewensche weisse Kohlrübe St. 261-264/49
5. Kohlrübe weisse Hoffmanns (Gebrüder Dippe)
6. »Weissfl. Heikenborsteler«
7. »Seefelder«
8. Kohlrübe Brandts weisse
9. Kohlrübe Lohse gelber

U tab. 2. i 3. sorte su označene gornjim rednim brojevima.

Sorte Kohlrübe Enders Frankenstoh (weiss), Kohlrübe Eckendorfer Vogesa i Kohlrübe Enders Frankengold (gelb), nisu uvrštene u pokus, jer se nije moglo nabaviti potrebno sjeme.

Pokus je postavljen 1954. g. na objektu Instituta za ratarstvo u Botincu.

Tlo je vrlo slabo podzolirano, glinasto, na aluvijalnom šljunku (oko 120 cm). Kapacitet za zrak mu je 11%, a za

vodu 36%. Opskrbljeno je fiziološki aktivnim kalijem osrednje do dobro, a fosforom slabo. Pokazuje kiselost (pH) u n/KCl 5,7-6,9.

Pokus je postavljen po standard-metodi sa 6 repeticija. Veličina parcela 3,5 × 11 m. Razmak sadnje 50 × 50 cm. Određivanje priroda izvršeno je s unutarnje površine. Domaća Hofmanova koraba uzeta je kao standard.

Predusjev je bio ozimi ječam.

Za gnojdbu je upotrebljeno 300 q/ha komposta, 32 kg/ha P₂O₅, 80 kg/ha K₂O i 40 kg/ha N.

Nakon žetve ječma zaoran je kompost. U 1954. g. orano je plitko 25. III i 21. V.

Presadivanje je provedeno 25. V. Presad je bio dobro razvijen, a struktura tla povoljna.

Gnojdba mineralnim gnojivima je izvršena 11. VI, okapanje je provedeno dva puta i to 12. i 22. VI. U svrhu suzbijanja buhača (*Phyllotreta cruciferae*) i crvenih stjenica (*Eurydema ornatum*) vršeno je zaprašivanje pantakonom 15. VI te pepeinom 23. VI i 21. VIII. Berba je obavljena 16. X.

Određivano je: prirod zelene mase, udio lista, prazna mjesta, suha tvar i kemijski sastav.

Rezultati ispitivanja obrađeni su po standard-metodi. Za izračunavanje korigiranog priroda upotrebljena je Henrichova formula.

Rezultati pokusa

Podaci o prinosima zelene mase i suhe tvari izneseni su u tab. 2.

Tab. 2.

Prirodi zelene mase i suhe tvari u q/ha

Sorta broj	Zelena masa				Suha tvar			
	Korijen	List	Ukupno	Rel.	Korijen	List	Ukupno	Rel.
1	354,2 ± 10,0	49,6 ± 2,5	403,8 ± 14,6	100,0	32,0 ± 0,9	6,1 ± 0,3	38,1 ± 1,4	100,0
2	341,7 ± 6,8	49,3 ± 4,3	391,0 ± 7,2	96,8	35,7 ± 0,7	6,6 ± 0,6	42,3 ± 0,8	111,0
3	321,3 ± 11,8	37,5 ± 4,0	358,8 ± 12,7	88,8	34,1 ± 1,3	4,9 ± 0,5	39,0 ± 1,4	102,4
4	332,3 ± 21,2	58,5 ± 4,1	390,9 ± 22,1	96,8	35,7 ± 2,3	7,9 ± 0,6	43,6 ± 2,5	114,4
5	345,0 ± 17,4	67,8 ± 5,5	412,9 ± 20,1	102,3	38,2 ± 1,9	8,7 ± 0,7	46,9 ± 2,3	123,1
6	316,2 ± 13,1	68,3 ± 7,5	384,5 ± 8,3	95,2	36,0 ± 1,5	9,0 ± 1,0	45,0 ± 1,0	118,1
7	455,6 ± 20,7	73,9 ± 2,7	529,4 ± 14,1	131,1	52,7 ± 2,4	9,5 ± 0,3	62,2 ± 1,7	163,2
8	488,3 ± 20,9	115,2 ± 3,3	603,5 ± 19,3	149,5	53,0 ± 2,4	14,4 ± 0,4	67,4 ± 2,2	176,9
9	263,4 ± 15,5	62,8 ± 2,6	326,1 ± 10,3	80,8	28,2 ± 1,7	7,9 ± 0,3	36,1 ± 1,1	94,7

Ova je godina bila veoma vlažna te su se biljke bujno razvijale, ali su u znatnoj mjeri oboljele od gnjiloće korijena, što je utjecalo na sniženje priroda.

U prinosima zelene mase ističu se sorte Brandts weisse i Seefelder, koje su dale za 49,5% odnosno 31,1% više prinose od standardne sorte, dok su u pogledu prinosa suhe tvari, sve sorte, osim Kohlrübe Lohse gelber, postigle veće prinose od standardne, ali se i ovdje ističu Brandts weisse i Seefelder, koje su za 76,9 odnosno 63,2% nadmašile domaću Hofmanovu korabu.

Od svih sorata izvršene su kemijske analize, kako bi se dobili podaci o hranidbenoj vrijednosti pojedinih sorata. Kemijske analize izvršio je Centralni higijenski zavod u Zagrebu.*

Obradivana je suha tvar, ukupne bjelančevine, eterni ekstrakt, surova vlakna i pepeo. Za izračunavanje škrobne vrijednosti, faktori probavljivosti su uzeti iz prosjeka brojnih stranih ispitivanja.

Podaci o rezultatima analiza izneseni su u tab. 3.

Rezultati kemijskih analiza

Sorta br.	Suha tvar %	Ukupne sur-bjelančevine %	N-slob. ekstrakt. tvari %	Eterni ekstrakt %	Sur. vlakna %	Pepeo %
1	9,09	24,92	49,72	2,55	14,51	8,30
2	10,45	17,20	53,21	2,10	20,00	7,46
3	10,61	16,96	52,69	2,83	20,92	6,60
4	10,75	17,48	60,28	2,33	12,19	7,72
5	11,06	17,72	60,85	2,08	11,84	7,51
6	11,39	17,91	53,20	2,55	19,40	6,94
7	11,56	20,93	52,76	2,00	17,04	7,27
8	11,27	21,03	48,80	2,22	20,76	7,19
9	10,72	19,03	52,14	2,43	18,94	7,46
List						
1	12,33	30,25	40,23	4,38	13,22	11,92
2	13,39	29,49	43,85	4,93	12,69	9,04
3	13,08	33,33	38,69	3,36	13,99	10,63
4	13,53	32,15	36,81	5,61	14,57	10,86
5	12,88	15,84	53,80	4,50	15,14	10,72
6	13,12	26,60	43,65	3,50	11,50	9,75
7	12,91	21,68	47,64	3,41	17,43	9,84
8	12,47	30,23	41,14	4,73	14,11	9,79
9	12,55	30,99	43,11	4,78	12,27	8,85

* Ovom prilikom se mnogo zahvaljujemo Mr. ph. D. Horgasu.

Iz tab. 3. se vidi, da postoje velike razlike u kemijskom sastavu pojedinih sorata. U korijenu se sadržaj suhe tvari kretao od 9,09 do 11,56%, ukupnih bjelančevina od 16,96 – 24,92% i sur. vlakana od 11,84 – 20,92%. Pa sadržaju suhe tvari sve su sorte nadmašile standardnu, dok u pogledu sadržaja ukupnih bjelančevina u suhoj tvari, standardna sorta stoji na prvom mjestu.

U listu se sadržaj suhe tvari kretao od 12,33 do 13,53%, ukupnih bjelančevina od 15,84 – 33,33%, a surovih vlakana od 11,50 do 17,43%. I ovdje je najniži sadržaj suhe tvari imala domaća Hofmanova koraba, dok po sadržaju ukupnih bjelančevina dolazi na četvrto mjesto. Najbolja je bila sorta Chou navet blanc à collet rouge.

Prinosi stočnih hranjiva po ha izneseni su u tab. 4.

Tab. 4.

Prinosi probavljivih surovih proteina i škrobnih jedinica

Sorta	Prob. sur. proteini		Škrobne jedinice	
	kg/ha	Rel.	kg/ha	Rel.
1. Domaća Hoffmanova koraba	720,9	100,0	2604,8	100,0
2. »Vogesa«	595,3	82,6	2857,6	110,5
3. Chou navet blanc à collet rouge	545,3	75,6	2583,1	99,2
4. Arnim-Criewensche weisse Kohlrübe St. 261-264/49	648,4	90,0	3123,3	119,9
5. Kohlrübe weisse Hoffmanns	597,1	82,8	3379,9	129,8
6. »Weisfl. Heikenborsteler	651,9	90,4	3013,5	115,7
7. »Seefelder«	958,3	132,9	4257,7	163,4
8. Kohlrübe Brandts weisse	1144,0	158,7	4458,6	171,2
9. Kohlrübe Lohse gelber	577,9	80,2	2469,8	94,8

Iz tab. 4 se vidi da i u pogledu prinosa stočnih hranjiva postoje velike razlike između pojedinih sorata. Najveći prinos probavljivih proteina dale su Kohlrübe Brandts weisse i Seefelder, koje su za 58,7 odnosno 32,9% premašile domaću Hofmanovu korabu, dok su sve ostale sorte polučile niže prinose od nje.

I u pogledu prinosa škrobnih jedinica postoji velika varijabilnost (od 2469,8 do 4458,6 kg/ha). Sve su sorte osim Chou navet blanc à collet rouge i Lohse gelber nadmašile domaću Hofmanovu korabu, a najbolje su bile Brandts weisse i Seefelder, koje su za 71,2 odnosno 63,4% imale veći prinos od domaće korabe.

Proizvedena stočna hranjiva predstavljaju kod najprinosnijih sorata već vrlo visoku proizvodnju, što se može ilustrirati preračunavanjem na proizvodnju mlijeka. Proizvedenih 1144 kg/ha probavljivih surovih proteina sorte

Brandts weisse, dostajalo bi za proizvodnju 15.649 l mlijeka sa 3,33% masti i godišnju prehranu dviju krava od po 500 kg težine, što odgovara već visokoj mliječnoj produktivnosti.

ZAKLJUČAK

U toku tri godine (1951. do 1953. g.) vršena su ispitivanja sortimenta od 40 sorata stočne korabe. Ova ispitivanja su obuhvatila dvije vlažne i jednu sušnu godinu, u kojoj su prirodi kod svih sorata podbacili.

Kako su se u ovim ispitivanjima mnoge inozemne sorte pokazale daleko prinostnije od domaće Hofmanove korabe, proveden je u 1954. g. egzaktni sortni pokus sa 9 odabranih sorata.

Ovim pokusom su potvrđeni rezultati prethodnih ispitivanja u pogledu vrijednosti domaće Hofmanove korabe u odnosu na neke strane sorte.

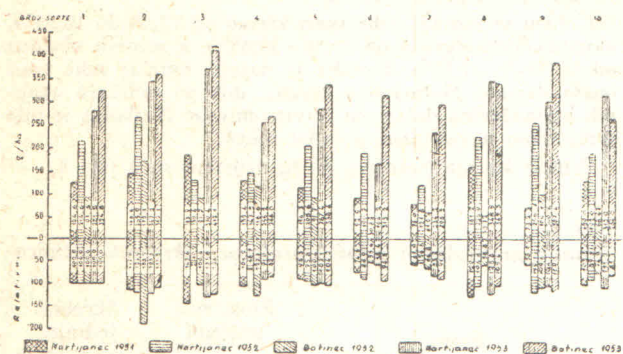
Od svih ispitivanih sorata najviše prinose su postigle sorte Brandts weisse i Seefelder, koje su nadmašile domaću Hofmanovu korabu u prinosu zelene mase za 49,5 odnosno 31,1%, suhe tvari za 76,9, odnosno 63,2%, probavljivih

surovih proteina za 58,7 odnosno 32,9% i u prinosu škrob-nih jedinica za 71,2 odnosno 63,4%.

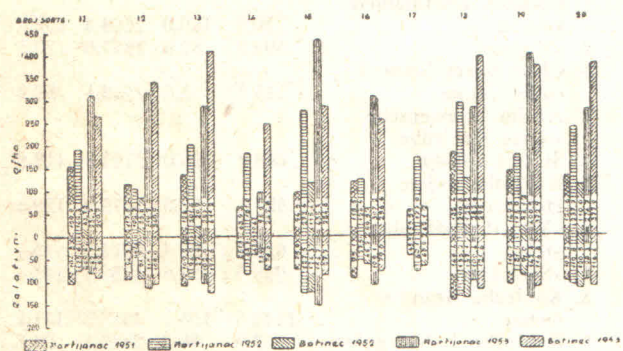
Obzirom na klimatske faktore, pokazalo se, da na području sjeverozapadne Hrvatske stočna koraba dobro uspijeva. No kako ima kratku vegetacionu periodu, kod uzgoja u naknadnoj kulturi dostiže za iskorištavanje već u toku ljeta (kolovoz), dok kod uzgoja u postrnoj kulturi dostiže u toku jeseni.

Dobiveni rezultati ukazuju na potrebu nastavljanja egzaktnog utvrđivanja vrijednosti pojedinih sorata, kako bi se u praksu proširile najbolje.

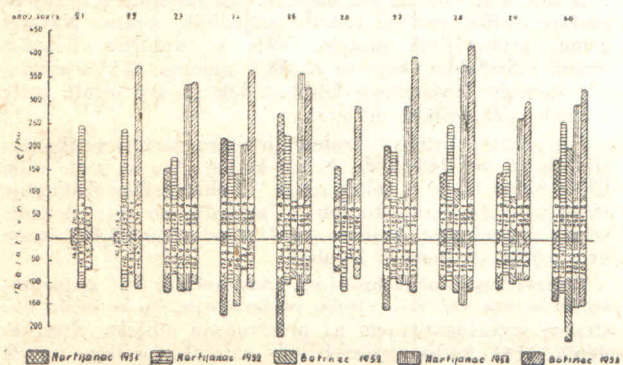
Graf 1
APSOLUTNI I RELATIVNI PRIROD ZELENE MASE KORIJEHA (1951. - 1953. god.)

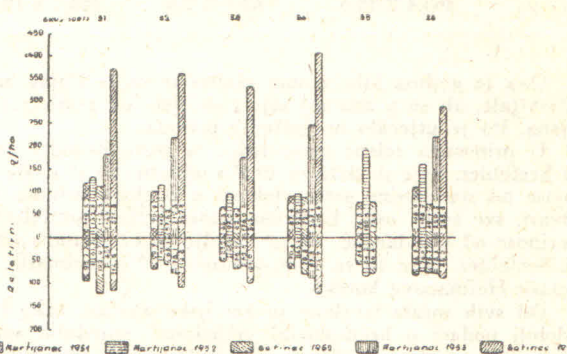
Graf 2
APSOLUTNI I RELATIVNI PRIROD ZELENE MASE KORIJEHA (1951. - 1953. god.)

Graf 3
APSOLUTNI I RELATIVNI PRIROD ZELENE MASE KORIJEHA (1951. - 1953. god.)

Graf 4
APSOLUTNI I RELATIVNI PRIROD ZELENE MASE KORIJEHA (1951. - 1953. god.)

Graf 5
APSOLUTNI I RELATIVNI PRIROD ZELENE MASE KORIJEHA (1951. - 1953. god.)

